

สือ M Scwakin

บทละคร ร้อง

เรื่อง ขบถ ธรรม เกียร
ใน พระราช พงษาดารไทย
แผ่นดิน พระ ชาติธิ เบศร์
ปีชวด จุติศก ๓๐๔๖
(ประเพณีรู้ อักษร รจนา)
(สำหรับ บัณฑิต หลวง นฤมิตร)

จ. ศ. ๑๒๘.

โรงพิมพ์ ศุภการ จักรู

เอาไปปร: ต้นหมอนี่ กษณ

กรมศิลปากร

๑๒ มี.อ. ๒๕๒๒
บทคว รอง เรือง ขบถ ธรรมเถย

ใน พระราช พงษา ทว ไทย

แผ่นดิน สมเด็จพระราชาธิบดี ปีชวด จตุศักราช ๑๐๔๖

(ประเพณีรัฐอักษรจนาสำหรับนครหลวงณมิตรร.ศ.๑๒๙)

ชุดที่ ๑ (ทำเทียมเจ้า) ฉากโรงนาเมือง
นครนายก ตัวตกร มี อ้าย ธรรมเถย และ อ้าย คุณ
คนสนิท

สดาขง รับคนตรี ๑ (ลูกคู่) อ้ายข้าเก่า,เจ้าฟ้า
ใหญ่,อไทยทศ ไ้วพะยศ, หึงว่า, หน้าเหมอนเจ้า ยิ่ง
แต้มไฝ, สมัย นก, คิค ถัก เค้า ส้ม คบ เหล่า,
คุณ ขก, เกรยม ยก พด แม่น เป้นท์, จะ คั ศรี,
อยุทยา สิง นักร ราว, ไชยะ โภค, กรร ไชกปด้น อ้าย

๒ ทำเทียมเจ้า
กรรมเถียร, เป็ถนซอ, ทำถน เป็นเจ้าฟ้า,
ทำถน, พิกถนั ปถอมภูษา, ทำมาถา, เจ้าฟ้าถวม
ตุกำถม, เคอะๆ, ถ่ถอะ คักถี่ ชาวบ้านนอก,
ชอกนา, ถ่ถามักถี่ ไม่รู้จัก, รักแต่เจ้า, เข้ายอม
ตัว ๒ ๖ คำ เจรจา (ปถอมแต่งตัวให้เพื่อน
เที่ยวหลอกชาวบ้านนอกก็เข้าถวายตัวโดยน้ำใจรักเจ้า
ถึงถวายถนถวถ่ม)

กระบอก ๑ (ถนคู้) เที่ยวโกหก, ยกถน,
ถนๆถ่า (กรรมเถียร) เทพะยู่เจ้า, วัถษาถุ, เจ้า
อยู่หัว มั่นถอมฆ่า, คร่าเอาไป, ถูไม่ถถว ถ้าย
พวกชั่ว, มั่นถั่น, ถนถ่มมา ช่วยกันปัด, ถิตถัศรัพถั
ถถ่มไปปถ พระญาชบถ, ว่าถุตาย, ทำร้ายฆ่า

เลขห้อง

เลขหมู่

เลขทะเบียน

๕๕. ๑๑๒

๒๒๓๔๖๗

ม.๑๒๒๕๑๕

น. ๕๗๖

ชนก ธรรมเถียร

๓

เมือง น่ายก ไคร รักเจ้า, เข้ากะกู, ผู้ศักดิ์สิทธิ์
น้องเจ้า ชัดใจ, นารายณ์ราช, ชาคี ดิลก ช่วย นาราม,
ปราบ ประจัญ, คน ตามก (ลูก คู่) มั่น คุ้มไธ,
โกหก, พก ลม ดวง ๖ คำ เจริญ (ตั้ง คำ
แห่ง ตามใจ จน เจ้า เมือง กรม การ ก็ หด มา ถวาย
ตัว ถวาย ถ้ำ ตรา วร ช่าง มา โค กระบือ สืบ เบียง อหาร
ตาม มี)

ศรี ตูตา ๑ (ธรรมเถียร) เฮ้ย เขา ช่าง,
พดาย กาง, มา เทยม เกย คุตา เว้ย, มา เป็น ความ,
อย่า นาน หนอง ได้ ถูก ชัดใจ, ให้ ดี หว่า, ช่าง หด
ยก ไป นอก, นคร หด, เป็น ไชยะ ภูมิ (ลูก คู่) ชาว
บ้าน นอก, ชอก คอ, นับ ถอ เจ้า จง ช่าง เข้า, เทยม

๔ ทำเทียม เจ้า
ช่อง, ร้องอยู่ ๆ บ้าง ย่าม้อง, ให้ร้อง, คัดของคุม
อมพระยุม, ยิงปืน, คนบวระมี ๗ ๔ คำ
กราวนอก (คงคนชงที่พันไชยธูชชีควายนำหน้า)
บีด ม่าน ครัวหนึ่ง

เมื่อเปิด ม่าน ฉาก เห็นพระนคร หาดวง ควตคร
พวก ขบถ พักพด
ปืน คดิ่ง นอก ๑ (ลูกคู่) ข้าย ขบถ, ธรรม
เถียร, โกงเมียนมิด กำเรบคิด, ขบถม่ง, ชิงกรุงศรี ตั้ง
ข้าย ผล, คน ถนิท, บิด ยอดดี ดอปปไปที่, วัด ฟาก,
ปาก คดอง ข้าง (ธรรมเถียร) อารธนา, อาจารย์
พรหม, บรมครู พาเจ้าก, รับขันมา, หาข้าน้าง นอก
เถิด ข้า, เจ้าฟ้า, จะมาต่าง ขบถ ถ้าง, ต้มพระ
วงษ์, คำรณ ๗ ๔ คำ เจริญ
กันด้วย

ชนบทธรรมเถียร

๕

ใต้ควาย ๑ (ลูกคู่) ชันเขยชันคน ช้าย

ผด, ถน ปะหลดก, ยกมือไหว้ คว่ำ ถ้าม่วง, ย่อม คพาย,
ตกหายไป หลง เพ้อ, กระเห่อใจ, จะได้อะไร ๒ ๒ คำ เชิด

บิต ม่าน

ชุด ที่ ๒ (รุ่งเรือง) ฉากกู่ในวัด ปาก

คลองช้าง ค่ำ ครม มี พระพรหม มุนี นิ่ง อยู่เอกา

ปิ่น ดั่ง ๑ (ลูกคู่) พระ พรหม มุนี,

ชี เก้า, เจ้าอาวาส ตั้ง เวช จิตร, คัด อนุภ, ถึง

กรุง ศรี (พระพรหม) ราชะ ตระกุด, ถูญ กระ

ษัตริย์, บัด ทัพ ตกใน ฝ, มี ชนบ, พยัค ร้าย พระ

อนุชา, เจ้า ฟา, อะไยยะทศ พวก ชนบ, ถ่อไป ช่า,

น้ำใจ หาย ท่านเคยเป็น, ศิษย์ หา, นำเสียตาย ได้

ถวาย, พยา กรณ์, ให้ ส่อน องค์ ไม่ เชื้อ ครุ, เชื้อ

๖ รู้เท่าถึง
สัตว์, อด รู้หลัก จึ่ง สัตว์ศักดิ์, เพราะ โทโม, คลัง
โดย หลง หมดกรุไทย, ไม่มีผู้, กัพระวงษ์ ชตา
พงษ์, ปรา ด้าท ทอง, จัง ค้องเซา ๗ ๖ คำ เจรจา
ตลก หัวเราะ ๑ (ลูก คู้) เห็น อ้าย ผล, เกตอก
ถน, คน บ้าน นอก หนึ่ง อ้าย ดอก, กะโดก กะโดก,
กะโชก เหา (พระ พรหม) เหน อ้าย ดอก, นอกคอก
หมา, ย้า พวกเรา อย่า กัด เขา, ไม้ ๆ มี, มา หา
ใคร ๗ ๒ คำ เจรจา
ลุดใจ ๑ (ลูก คู้) อ้าย ผลเห็น, ได้ ช้อง,
ย่องไป หมอบ หยด เอ้อ หอบ. ฮัก ๆ, เลี้ย พักใหญ่
(ผล) มี รับ ลั้ง, อาราระนา, เจ้า ฟา อไทย นิมนต์
ไป, นคร หลวง, ทัน ท่วง ที่ พวก พระ เพท, ราช่า,
พาไป ดัง บุญ ท่าน สร้าง, วิเศษ มนุษย์, รอด หลุด

ขบถกรรมเกียร

๗

หนี ไปนคร, นายก, ยกโยธ จะมา ต่, กรุงคิน,
พน พระวงษ์ ๗ ๔ คำ เจรจา

ตั้ง ขาวา ๑ (ลูกคู่) พระอาจารย์, ญาณ
หยั่ง, นิ่ง ตั้งเกศ ไม่ ส้ม เหตุ, คำคุย, ไม่ ผุผม
(พรหม) ถ้าถูก กู, ยังอยู่, ถูก กง ยกพล ตรง,
มา ต่, กรุงศรี เทยว ไม่ ทน เกรียม, ต่อ สู้, จู๊ดเกล้า
คงจะเอา, ไชยชนะ, ใน ประเดี้ยว รับ ลง มา, หา กู,
ใน ครู่เดียว ไหน จะ เทยว, นคร หลวง, ถ่วงเวลา
ทาสะ บัญญา, ตามก, โกหก ปลอม กู ไม่ ยอม, โง่
เง่า, ไป เข้า หา ใคร ชน เชื้อ, ชีพ เป็น เหยื่อ, ราช
ชาญา จะ พลาย ตาย, ชาย หน้า, น้ำ ทิ้ง ปวง ๗
๖ คำ เจรจา

หนี เลื้อ ๑ (ลูกคู่) ดยอง เขย ดยอง ชน

๘ รั้วเท่าถึง

อ้ายผด, ตากถัม, นครหลวง (ผด) จะต้องบอก, ชาว
บ้านนอก, หลง หลอกหลวง ไม่ถูกลง, เหวดเปล่า,

ใช้เจ้านาย ๗ ๒ คำ เชิด

บีด ม่าน

ชุดที่ ๓ (ท่งแกมหยิง) ฉากพระนคร

หลวง อย่างชุดที่ ๑ ตอนหลัง ตัวละคร มีพวก ขบถ
ธรรมเถียร

กางเหลือง ๑ (ลูกคู่) ครั้นมาถึง, นครหลวง,
ไม่ห่วงเหี่ยว อ้ายผดเถียร, บอกยุบถ, คนทั้งหลายน

ตาม พระพรหม, มุ่นแถง, แย่งทำนายน ต่างกลัวตาย,
ตกายหนี, ไม่รู้รบ ๗ ๒ คำ เจรจา

ไทยเหนือ ๑ (ลูกคู่) อ้าย ขบถ, ธรรมเถียร,
พาเหียรโหด เห็นคนโจท, เจ้าต, หนีต่อ ๆ เรียกพยาย

บทพรรณนา

๙

ทาง, ช้าง ตี, มา ชี คอ ด้วย ได้ ชี, สุนัข บัญญา, ของ
อาจารย์ พัน ไชยธรรม, อุดมคติ, ชน กระบือ อวด
ฝีมือ, อยู่ คง, ถอด งดงาม อ้าย คุณา, ถัด ทนง, คง
เป็น ความ ยกพล มาน, นอกเคียด, พเนียด เดิน ๗
๔ คำ รัว

บทโคลง

๑ (ลูก คู่)

คนโง่ เซลา, ชาว

นา, เห็น ถัด ถัด เชื้อ แน่ แล้ว, เจ้า ฟา, น้า สรรเสริญ
ทรง พระ นาม, อโยธยา, ยศ เหลือ เกิน เท ว้น เชิญ,
มา อุบัติ, ชิง ฉัตร ไชย สมน ประ กาศ, เป็น พระ ราชา ,
นุชา แน่ ได้ จัก มา แก่, รบ พง, ตี กรุง ไฉน ต่าง
คน คว่า, ถัด ถัด, ถัด หมดไม้ เคียด กะตัก, พราไก่
ตะพึด ตาม โห่ ชว, กรวด ก้อง, ทอง หุ่น เต็ม ตุง ๆ,
ตี กลอง, ย่ำ ชว หาม ทั้ง แก่ หนุ่ม, ร่ม ห่ม, ต้ม

๓๐ ทดง แคม ย้ง
พลมพลาม มา จวน ข้าน, คลอง ข้าง, ทาง บ่อ โพง ๓

๖ คำ กราวนอก เชิด

ไทยน้อย ๑ (ลูก คู่) มาเอ๋ย มาเร็ว ยก
ละเขว, ขอบ จ, ี่ ทุ่ง โกง เห็น เหล่า ร้าย, อ้าย ขบถ,
คน คดโกง ถิ่น ชง โยง, ไชยง นำ, ตระ หน้า มา
แผ่น เชา นุด, พัน ไชยะ รุช, หุด หดัง ควาย ต้น ตกาย, ดง
คณ, ถ่ม ถดา คำ รว จ ใน, ไถ่ ถีบ, นั้บ คอ คว้า คัว
มัต มา, ทูต ยบุต, ข้อ คน โกง ๓ ๔ คำ เชิด

มิด ม่าน

ชุด ที่ ๔ (ชิง บารบ) ฉาก พเนียด คัวตกร
มี พระ มหา อุปราช ณะ ศักดิ์ แด ข้าราชการ เสด็จ
ข้าง ประสาร ภา ๑ (ลูก คู่) พระ วัง หน้า,

ชนธรรมเถียร

๑๑

กถำกถอ, สวรรค์กัถ์ ทรง ช้าง พัก, พเนียด หวัง, คดอ้ง
ช้างโขลง อยู่กลางแม่ดง, แจ้งขอ, คนบ่อโพง
ตรัสกริ้วโกรธ, อุโฆษโผง, ให้ซักไซ้ พันไชยธรร,
สัดส้าน, ให้การว่า (ไชยธรร) ผมเป็นขัว, เจ้าฟ้าหนุ่ม,
ควบคุมไพร่ พระนามยศ, อภิเษกยศ, ไม่บรรลือ มา
รบพุ่ง, กรุงไทย, เขาไชยคั่น ๗ & คำ เจริญ (ชำระ)
ฝรั่งควง ๑ (สวรรค์) เจ้าฟ้าอภิ, ฤ
ใด ๆ, ก็ไม่ขาม ๕ คน, ดันหตาม, ตามมาตัน
นุกตะหุก, สันกมื่อ, ไม่ครือมน ๕ แล้วยกเรา, เขาจะ
ต้น, ชนไทย ๕ ออกขุน, อินทรีมาด, ชำนาญม้า
ไปกราบทูต, พระกรุณา, ขำไม่ได้ ทหารเรา, เข้า
บักกา, มาไว ๆ เตรียมรับใน, พเนียดนั้น, ให้ทัน
มื่อ ๗ & คำ วั

๑๒ จึง นำ ราบ

ขวัญ ช่อน ๑ (ลูก คู่) เจ้าพระยา, ธรรมา,
เห็น ถั่ว เกิน สักก สักก, ทูตทต, ชัด ทอ ๆ (ธรรมา)
รับ พเนียด, เคียด มิ เหมาะ, พิเคราะห์ มิ ครือ เชิญ
พระวอ, เล็ก ขบวน, ค่วน คื่น กรุง ชอบ ถด ถว่า, มิ
นำ พระเจ้า, เอา พิมพ์ เค้น แดก เกดอ เคน, ตาย คตบ,
มา รบ ฟ่ง ค่วย มิ ไซ้, ทัพ กระษัตริย์, เหมื่อน บัด ยุง
ควร เข้า มั่ง, เหมาะเยบ, ไม่ แดบ คั้น ๗ ๖ คำ เจรจา

ดั่ง ทอง มอญ ๑ (ลูก คู่) พัง เฮย พัง
ทัก พระ ธรรมศักดิ์, สรรพารมณ, เห็น คม สัน (ธรรมศักดิ์)
ถูก ของ ตา, ไม่ น่า กุ, จะ สู้ มั่น เฮ้ย พร้อม กัน, พวก
เรา, เข้า ก่า พง ๗ ๒ คำ

กล่อม ลูก ๑ (ลูก คู่) รับ เฮย รับ บัณฑิต
พร้อม มด, หมู ทหาร, ขาญ ก่า แหง กัก กัก, ส้มค

ขบถ ธรรมเถียร

๑๓

จิตร, ฤทธิ แรง

ทนต์ ทเมง, เติง กระบวน, ค้วน เข้า

กรง ๗ ๒ คำ เขต

ปิด ม่าน

ชุดที่ ๕ (ปราบ ขบถ) ฉากใน บ่อนมหา

ไชย ตัว ๓ พระมหา อุปราช สรรค์ดี แด ข้า ราชการ
ทหารพลเรือน ๕๐๐

เอบาง ๑ (ถูกคู่) ไม่เข้าราช, ะวัง จันทร,

ทหาร ห้อม เด็ด ๕ ขน นอม, มหาไชย, พระไทย มุ่ง

ขับ พล ๕, ประจำ เริงเทิน, ต่าง เติง มง เติร์มจะ

พุง, หลาว ๕, ไม่ ต้นไทย ๗ ๒ คำ รั้ว

สามเล้า ๑ (ถูกคู่) พระ อุปราช, ฉาก

แก่ง, เข้มงค ให้ บรรจุ, นารายณ์ สังหาร, ฐาน ๕ ใหญ่

ยิ่ง ขบถ, ทรมศ, ให้ประไลย ทั้ง นายไพร่, บัง เดียว,

เกรี้ยว กระจาย ๗ ๒ คำ เจรจา

สระ บุหรงนอก ๑ (ลูกคู่) บรรจุ เด็กรัจ,

จึง ส้มเต๋จ, ตรุณ กระษัตริย์ ยอพระ หัตถ์, ตั้ง ดัศย,

ธิถาน ถวาย วัน ทา ทิศ, เทวะ ฤทธิ, ศักดิ์ สัทธิกาย

รักษาบน, พระนารายณ์, ตั้งหาญนั้น ๗ ๒ คำ ตำ การ

เชอ ๑ (สระศักดิ์) ข้าแต่, เทวดา, รัก ๗ เป็น เชียงทิพ

โสตร์, ไปรดยัน, พระกรณ อ้ายขบถ, อยากกระถด, ถอย

หัน ทัน กว่าจะถน, บน บัง, จึงบรรดาร์ ให้ คนร้าย, พาย

แพ, แม่ ถัน ลูก ให้ไป ถู, บัจจา มิตร, ส้ม คิต

ผตัญ แม่น วาสนา, มิ ตำมารถ, องค์ อาจ ทาน ๗

นารายณ์, ตั้งหาร, จง แดก ตั้ง ต้อง ดัว ข้า, อัน หา,

บุญไม่แท้ ขอบอย่า แคตัว, อัน ตราย, ทั้ง หตาย ถึง

ขบถกรรมเถียร

๑๕

แม่น บุญญา, ขา อุดม, ส้ม คั่น

พอ บ่น บ่ง, ตรึง

ด้ตร, ขยู่ ค่อ คา ๗ ๖ คำ เจริญ ๖

ประเทศ ๑ (ถูกคู่) จมเลี้ยง ดัดย, ขัดยา,

ทรงคว่ำ ชุต ประจจุต, บ่นใหญ่, ไว้ส่งา ชนวน

ฟุด, ขุด หู, กร ก้น มา ดู ฤทธา, บ่น พระกาฬ, ฝน

คนร้าย ๗ ๒ คำ วรร

โยนตาบ ๑ (ถูกคู่) ชนวน พืดๆ, มิได้ คัด,

ดินดำถึง บ่นไม่ คั้ง, ตาม หวัง, ต่างใจ หาย ปริ

วิตก, หมก มุ่น, ช่น รกาย ตรีสให้ คดาบ, ดิน กระสุน,

รูน ออกมา ๗ ๒ คำ เจริญ

ค่อ ๑ (ถูกคู่) จ้ง ทรง ทราบ, หยามคาย, ข้าย

ตำรวจดี เขาถูกยัด, ก่อนดิน, หม่นประหม่า ทรงพระ

โกรธ, โทษ ขบถ, ปดตเตชา ตรีสให้ ช่า, ตำรวจดี,

ยัด บ่น นน ๗ ๔ คำ (เขาตัวไป ช่า)

อม คัก ๑ (ถูกคัก) แล่นเอยแล่นตุ ให้
 บรรจุ, บันใหม่, พระไทย สัน อ้ายธรรมเถียร, โกหก,
 ยกกระชั้น มา ตงมัน, ย่นข้าง, ข้างหัว รบ ตรง
 ทำนน, วงบน, วัดมณฑป ใครไม่รบ, กำเรบเห็น,
 คัวเป็นค่อ จะรุกรัน, ปล้นวังจันทร์, ไม่หันท้อ
 คงส้มซ้อ, คัดไว้, ได้แผ่นดิน ผู้คน, ดันหลาม,
 ตามแห่ห้อม ท่งท่ง, พรังพร้อม, ถ้อมอยู่สัน
 ซัวซัว, เดทุ่ง, เหมอนยุ้งรน เร่งบรรจุ, เพ็ง
 คีลป์, ไม่หมิ่นมอง ข ๖ คำ เจริจา

พุงดำ ๑ (ถูกคัก) พระมหา, อุปราช,
 พิฆาฏแข็ง เดชดำแดง, แก้วงชุด, สดุดยของ พอ
 จ้อชุด, จุดบั้ง, ดมดังปอง ควันกั้มตุก, ถูกท้อง,
 อ้ายพลายทาง ร้องฮุ่นๆ, ต้มตุ้ม, ตายคาที่

ชนบทกรรมเถียร

๓๗

ทมิ คน บ, เตือก ตน, ยน ช่าง ๆ กรรมเถียร, คุดา หก,
กตง ตก ช้าง เจ็บ ปวด คราง, ตา เหลือก, เตือก ตลาย
ส่อน ช้าง รุ้น, วัด ทน, เข้า ดำ รอบ ส้ม คั พรค, พวก
แพบ, จะ คีบ หาย ต่าง แก ฉาน, พ่าน หั้น, ถึง ที่ ตาย
เลี้ยง โดย ฉาย, วัง ต่ เพ็ด, กระเจ็ด กระเจิง พระอุป
ราช, มี พระ ราช, บัณ ทูร ตั้ง ทหาร ทั้ง, ปวง ประ
ตั้ง, กำลัง เหลิง ไป ตาม ชบ, จับ ชบถ, อย่า ตด เชิง
เด่น ลำ เริง, ไชยะ ไชค, ช โงก มของ ๗ ๘ คำ

ฝรั่ง คอง คัด ๑ (ลูก คู้) พวก ทหาร, วัง หน้า,
อาษา ส้ม คั ค่าง คัก คัก, บัง คม ตา, ทำ แถ้ว คดอง
เห็น บุญญา, บารมี, ส้ม ที่ ปอง ถ้วน กระหย่ม, ช่ม
ย่อง, จ้อง จับ คัว ๗ ๒ คำ เชิด

ถึง โดด ๑ (ลูก คู้) มัด ข้าย กรรมเถียร
ชนบท, กระ ถด มา ข้าย คุดา, ทาษ ถนิต, คู้ คัด ชัว

๑๘

ปราม ขนบ

ย้าย สัตตะนาป, สาระภาพ, หมอบ กราบ ถัด พระ

เจ้าอยู่หัว, ชักไซ้, ถัดให้กร ๗ ๒ คำ เจริญ

พรหมณ์ ดัด นำเต้า ๑ (ถุก คู้) ถัดให้คุม,

คู้ไว้, พระใจ เพชร ถัดเจ็ดเจ็ด, ถัดน คู้, ถัด ถัด

หาร ถัดเจ็ดเจ็ด, พระเจ้า หดง, ไม่ หนอง นาน

พร้อม ข้ำ ทูต, บทะมดย์, เบิก บาน ตาม ๗ ๒ คำ

คูก พาทย์ วั ถัดม ถัดเข้าโรง

บิต มาน

ศุภ มัตตุ

